Ajuntament de Barcelona

Prevenció, Seguretat i Mobilitat
Direcció de Serveis de Prevenció

INFORME

La Victimització a Barcelona: anàlisi des d'una perspectiva de gènere

Enquesta de Victimització de Barcelona 2012

PRESENTACIÓ 3

Bloc 1. La victimització entre les dones de Barcelona. Extensió i principals característiques. 5

1.1. EXTENSIÓ DE LA VICTIMITZACIÓ FEMENINA. PRINCIPALS ÀMBITS D'AFECTACIÓ 5

1.2. Característiques de les Dones Victimitzades 12

1.3. Distribució Territorial de les Dones Victimitzades 17

Bloc 2. La percepció de la seguretat. és el gènere una variable rellevant? 20

2.1. Afectació Psicològica de les Víctimes 20

2.2. Percepció de Seguretat a l'Entorn 23

Conclusions 27

PRESENTACIÓ

Aquest informe analitza des d'una perspectiva de gènere les dades de l'Enquesta de Victimització de Barcelona de l'any 2012. L'anàlisi dels aspectes de gènere de l'Enquesta ens permet conèixer la prevalença dels delictes més habituals entre la població barcelonina i caracteritzar la influència de la variable del gènere en la distribució delictiva. Igualment, coneixerem la percepció de la seguretat a la ciutat i al barri i comprovar si és diferent la de les dones que la que tenen els homes i analitzar quines són les variables més importants que incideixen en aquest indicador.

El mètode d'enquesta és l'únic que permet mesurar de manera sistemàtica les experiències de victimització i per tant ofereix l'aproximació més real a l'extensió de la delinqüència entre la població. L'altre gran font d'informació sobre seguretat i delinqüència, les estadístiques policials i els registres judicials, no recullen tot el que passa ja que, òbviament, no tots els fets delictius són denunciats, ni totes les denúncies acaben al jutjat. Les enquestes de victimització informen sobre les víctimes i permeten caracteritzar-les dels del punt de vista socioeconòmic, i possibiliten per tant l'anàlisi de la distribució desigual dels delictes més comuns en funció del gènere. Indubtablement, es tracta d'una informació cabdal per ajudar a la prevenció del delicte, per millorar l'atenció a les víctimes i, en darrer terme, aconseguir una vivència més segura per part dels i les ciutadanes de la ciutat i el seu barri.

Igualment, pel que fa a la dimensió subjectiva, només a través de l'enquesta podem conèixer els sentiments d'inseguretat que la victimització i altres problemes de seguretat generen entre la població i com aquests sentiments es distribueixen de manera desigual entre homes i dones, i avançar així en l'anàlisi de la complexa relació entre realitat i percepció en l'àmbit de la seguretat.

L'estudi de la seguretat i de la victimització i la percepció des de la perspectiva del gènere implica el reconeixement de vivències diferents de la ciutat i de la seguretat entre homes i dones, tant quant a experiències com quant a percepció. Tradicionalment, la seguretat ha estat un bé objectiu, i s'ha considerat que era viscut i percebut de manera homogènia per la ciutadania, de manera que s'han fet polítiques de seguretat que només excepcionalment han tingut en compte els factors del gènere. Ja fa temps, però, que s'ha posat de relleu com la socialització en termes de gènere incorpora diferents vivències de la seguretat per a homes i dones, i també com, des del punt de vista més objectiu, el gènere condiciona l'ús de l'espai públic des d'una doble perspectiva objectiva -pels diversos hàbits quotidians, amb horaris i necessitats específiques-, o subjectiva, basada en la interiorització de la pròpia vulnerabilitat.

La vivència de l'espai públic, de la ciutat i de la seguretat és doncs diferent per a homes i dones, tant quant a experiències com quant a percepció. Només el reconeixement d'aquestes vivències diverses permetrà transcendir polítiques de seguretat neutres que invisibilitzen les dones ja que en desatenen les necessitats específiques derivades dels condicionants esmentats.

La transmissió des de l'educació de major vulnerabilitat per a les dones s'interioritza en forma de restriccions en l'ús de l'espai públic, modificacions en els hàbits de mobilitat i adopció *automàtica* de mesures d'autoprotecció sovint limitadores. Es considera les dones com a úniques responsables de la seva seguretat i això implica un potencial limitador per explorar, que ha de ser compensat per polítiques de seguretat que col·laborin en la corresponsabilització de la seguretat d'homes i dones, a partir del coneixement de les característiques específiques de victimització de cada col·lectiu.

D'altra banda, veurem com la teoria de l'oportunitat explica en bona part el creixement de determinats tipus de victimització femenina. Les ciutats modernes són criminògenes i potencialment conflictives perquè el ritme de la vida quotidiana genera oportunitats per a la delinqüència i situacions que deriven en problemes de convivència. Si la delinqüència es basa en una lògica de la rendibilitat segons la qual el victimari calcula la relació entre cost i benefici de la seva acció, l'activitat delictiva es distribuirà en els territoris en funció dels contextos i situacions que la faciliten i que la fan més rendible. La delinqüència també s'adreça a les seves víctimes en relació directament proporcional amb la seva probabilitat d'esdevenir rendibles; així, un dels factors que modulen la distribució de la delinqüència és l**a** rendibilitat de les víctimes. L'atribut de víctima no es distribueix aleatòriament, sinó significativament en funció de la rendibilitat que aquesta pot oferir i la possibilitat d'accedir-hi. La renda disponible, per exemple, pot incidir en el risc de victimització, ja que unes rendes més altes actuen com un factor d'atracció per als delinqüents. Els diferents usos dels espais públics i les pautes de mobilitat de les persones també són factors que determinen aquesta rendibilitat, tenint les dones i els joves més risc de ser víctimes de la seguretat personal i els homes dels fets contra el vehicles. És precisament aquesta teoria la que explica bona part de l'increment del risc de victimització entre les dones que reflecteixen les dades d'aquest informe, i en la prevenció del risc situacional s'hi pot trobar una oportunitat de millora.

Dividim aquest Informe en dos blocs, el primer analitza la prevalença de la victimització entre les dones. En aquest capítol s'analitzarà quins són els trets diferencials de les dones quant a víctimes de delictes; a quina tipologia de delictes són més vulnerables que la resta de la població i en quins àmbits es mostren més preservades, com ha evolucionat l'exposició femenina al delicte i, per últim quines variables sociodemogràfiques femenines intervenen en la seva major victimització. En funció d'aquesta anàlisi s'apunten algunes idees respecte a la prevenció del delicte entre les dones.

El segon bloc analitza la percepció de seguretat de les dones, començant per l'afectació psicològica del delicte. Ens preguntem si la major vulnerabilitat atribuïda a les dones maximitza l'impacte psicològic davant del mateix delicte patit per un home; en segon lloc, analitzarem si la variable del gènere intervé en la percepció de la seguretat, entesa com una construcció complexa només parcialment relacionada amb el nivell objectiu de seguretat, i veurem com perceben la seguretat les dones que viuen a la ciutat amb tota la seva diversitat –d'edat, de lloc de residència- i si el fet d'haver patit un delicte modifica la seva percepció de la seguretat, i si ho fa en la mateixa mesura que en el cas dels homes.

BLOC 1. LA VICTIMITZACIÓ ENTRE LES DONES DE BARCELONA. EXTENSIÓ I PRINCIPALS CARACTERÍSTIQUES.

1.1. EXTENSIÓ DE LA VICTIMITZACIÓ FEMENINA. PRINCIPALS ÀMBITS D'AFECTACIÓ

En aquest capítol analitzarem la prevalença de la victimització entre les dones; quins són els principals àmbits en què tenen més probabilitat de ser víctimes, quins són els fets delictius que més les afecten i com ha evolucionat l'extensió de la victimització entre les dones en els darrers anys. També fem una petita aproximació a les variables que poden intervenir en el creixement de determinats delictes entre les barcelonines, a partir de les dades de l'Enquesta.

L'anàlisi de les dades globals de victimització per gènere no aporta gaire informació, ja que les taxes no són gaire diferents ens funció del gènere, i presenten fluctuacions importants però poc homogènies en els darrers anys:

Gràfic 1. Índex de victimització. Barcelona, 2000-2011

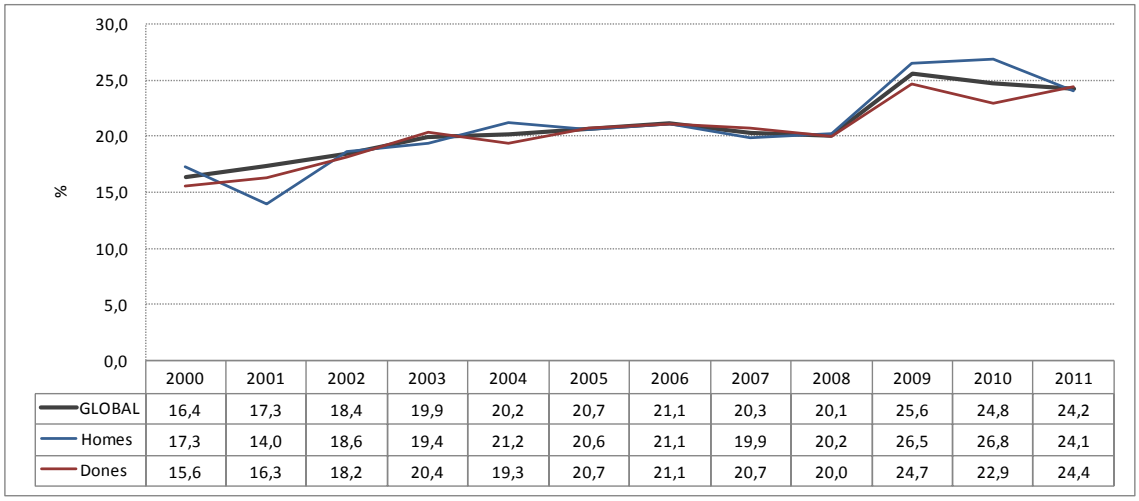

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
GLOBAL	16,4	17,3	18,4	19,9	20,2	20,7	21,1	20,3	20,1	25,6	24,8	24,2
Homes	17,3	14,0	18,6	19,4	21,2	20,6	21,1	19,9	20,2	26,5	26,8	24,1
Dones	15,6	16,3	18,2	20,4	19,3	20,7	21,1	20,7	20,0	24,7	22,9	24,4

Gràfic 2 . Diferència victimització dones-homes (%). Barcelona, 2000-2011

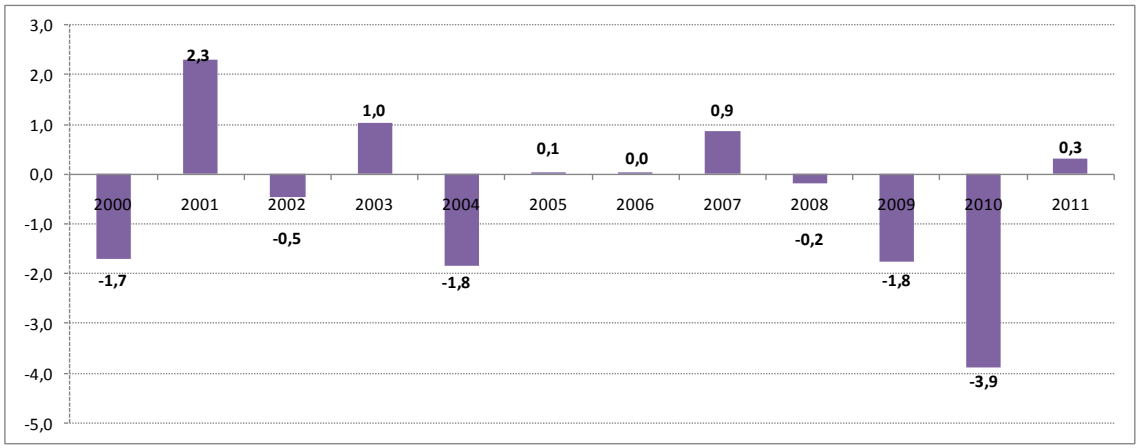

No detectem, doncs, una tendència lineal en la distribució de la victimització per gènere; per això es fa necessari entrar més en detall en la tipologia delictiva, en les menes de delictes més habituals i el seu impacte sobre el total de victimització, per tal d'avaluar com cada tipologia de delicte afecta de manera diferent homes i dones.

Si analitzem la dada de victimització per àmbits i la segmentem per gènere, apareixen les primeres diferències rellevants, ja que es detecta una incidència de delictes contra la seguretat personal significativament més alta en el cas de les dones. També hi ha una prevalença lleugerament superior en el cas del domicili, si bé aquí les diferències no són tan notables i el grau d'afectació entre la població és molt menor.

Gràfic 3. Índex de victimització global i per àmbits segons sexe. Barcelona, 2011

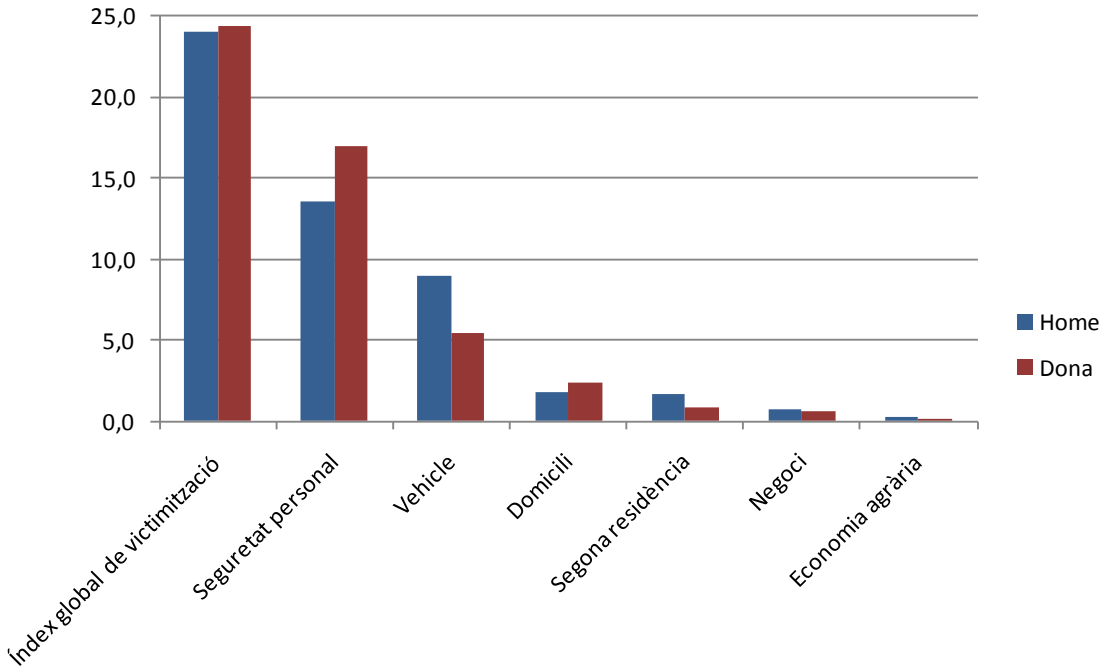

Seguretat personal i domicili són precisament els dos àmbits que presenten una possibilitat d'afectació universal; efectivament, tothom pot patir un delicte contra la seva seguretat o contra el seu domicili (recordem, en aquest sentit, que l'entrevista és telefònica al domicili), però la possibilitat de patir un delicte contra el vehicle, la segona residència o el negoci està limitada per la propietat d'aquests béns. Per això elaborem l'índex de risc, és a dir, filtrem les dades de victimització d'aquests àmbits només per als entrevistats susceptibles de ser-ne víctimes. Quan comparem els índex de risc, veiem que són molt similars per a homes i dones, de manera que la major prevalença masculina general en aquests àmbits es deu a la taxa més alta de tinença d'aquests béns entre els homes:

Taula 1. Índex de risc per àmbits segons sexe. Barcelona, 2011

	GÈNERE	
	Home	Dona
ÍNDEX DE RISC ALS ÀMBITS (%)		
Vehicle	11,9	11,5
*Segona residència	5,9	3,6
*Negoci	16,2	16,3
*Economia agrària	11,8	5,5

(*) En aquests àmbits les xifres es refereixen a una mostra escassa de víctimes i per tant la significació estadística és només orientativa

Un cop filtrades les dades, veiem com la victimització és molt similar per a homes i dones en els àmbits del vehicle i la botiga o negoci. Deduïm, doncs, una major vulnerabilitat de les dones en l'àmbit més comú i més universal –la seguretat personal-, en tant que la major victimització masculina es dóna en els àmbits on l'exposició al risc depèn de la variable bàsica de la possessió del bé.

Vol dir això que les dones són la categoria més victimitzada, i que per tant estaria justificada la major percepció de vulnerabilitat que se'ls suposa?. Ja hem aclarit que l'Enquesta és una molt bona eina per conèixer la prevalença entre les diferents categories socials dels delictes més habituals, i en canvi no seria l'instrument adequat per abordar delictes de gran impacte social i emocional però més minoritaris i que s'associen a les dones, com ara la violència masclista o les agressions sexuals. Tradicionalment la vulnerabilitat de les dones s'associa a aquest tipus de violència, que no s'aborda de manera científica en aquesta enquesta degut al seu caràcter minoritari. L'Enquesta sí que ens permet, però, comprovar com els delictes més habituals presenten una prevalença més alta entre les dones, de manera que les dones tenen una probabilitat més gran de ser víctimes dels delictes més comuns:

Taula 2. Victimització per fets delictius contra la seguretat personal segons sexe. Barcelona, 2011

	GÈNERE	
	Home	Dona
VICTIMITZACIÓ DELS FETS DELICTIUS DE LA SEGURETAT PERSONAL (%)		
Robatori de bossa o cartera	3,0	**5,5**
Intent de robatori de bossa o cartera	2,9	**3,5**
Estrebada	0,3	**1,7**
Intent d'estrebada	0,7	**1,6**
Atracament	**1,7**	1,2
Intent d'atracament	**1,3**	0,8
Agressions físiques	**1,0**	0,5
Intent d'agressió física	0,5	0,3
Amenaces	0,9	1,0
Robatori del telèfon mòbil	2,1	2,1
Intent de robatori del telèfon mòbil	0,6	1,0

Així doncs, les dones són força més vulnerables que els homes al robatori –o intent de robatori- de bossa i cartera, i també a les estrebades o als intents d'estrebades. En canvi, són menys susceptibles de patir els delictes contra la seguretat personal que incorporen dosis de violència, com ara l'atracament o intent d'atracament, i també les agressions físiques. Un dels principis de la teoria de l'oportunitat és la rendibilitat de les víctimes, que explica la major exposició al risc per qüestions de facilitació de l'oportunitat al victimari; així, la major probabilitat de patir aquest tipus de delictes s'explicaria en part per la facilitat d'oportunitat que suposen els hàbits femenins en el transport dels béns personals, ja que el fet de portar habitualment bosses les converteix en més vulnerables a aquest tipus de delictes. És important, per tant, incidir en l'autoprotecció de les dones en aquest sentit.

Taula 3 – Victimització per fets contra el domicili segons sexe. Barcelona, 2011

	GÈNERE	
	Home	Dona
VICTIMITZACIÓ DELS FETS DELICTIUS CONTRA EL DOMICILI (%)		
Robatori al domicili	0,8	**1,0**
Intent de robatori al domicili	1,1	**1,5**

L'anàlisi de la probabilitat de patir robatoris o intents de robatoris al domicili afegeix un nou element de vulnerabilitat a les dones. En efecte, tal i com demostra la taula anterior, les dones són lleugerament més susceptibles de patir assalts al domicili; tot i que l'escàs nombre de persones que han patit aquest delicte resta significació estadística a les dades, és important tenir en compte el fet que viure sol és un factor de risc en aquest àmbit de victimització, i que les dones viuen soles en molta major proporció que els homes. En efecte, el 62,5% de les llars unipersonals de Barcelona estan constituïdes per dones, i el 15,0% de totes les barcelonines viuen en aquest tipus de llars, enfront un 7,9% dels barcelonins. La xifra presenta una claríssima tendència al creixement, ja que al 1991 eren el 4,5% i 7,9% respectivament. I si afegim un nou criteri de vulnerabilitat com seria l'edat, tenim que, a la franja de 65 i més anys, el percentatge de dones que viuen soles s'enfila fins el 33,5% (14,4% entre els homes)[1].

En el seu conjunt, les llars unipersonals també experimenten un gran creixement en els darrers anys i han passat de constituir el 18,1% del total de llars barcelonines el 1991, el 26,1% al 2001 i el 31,0% al 2011.

Pel que fa al vehicle, tal i com vèiem, les dades globals de victimització apunten una major incidència dels delictes entre els homes; però si apliquem la taxa d'incidència només sobre la població objecte, és a dir, els entrevistats que disposen d'un vehicle, les taxes s'anivellen. Podem dir doncs que, si bé els homes disposen de vehicle en major mesura que les dones –sobretot en determinades franges d'edat-, entre homes i dones que en tenen, les taxes de victimització són molt similars. I si analitzem les tipologies de delicte contra el vehicle,

[1] Dades elaborades a partir del padró municipal de Barcelona de 2011. http://www.bcn.cat/estadistica

observem un fenomen interessant i és el fet que les dones són més susceptibles de patir robatoris a petis vehicles com motos i bicicletes. Un cop més, doncs, les dones són més victimitzades en la tipologia de delicte més comuna de l'àmbit.

Taula 4. Victimització per fets delictius contra el vehicle segons sexe. Barcelona, 2011

	GÈNERE	
	Home	Dona
VICTIMITZACIÓ DELS FETS DELICTIUS CONTRA EL VEHICLE(%) *		
Robatori del cotxe	0,1	0,2
Robatori de la moto	4,2	5,5
Robatori de la bicicleta	10,4	13,1
Robatori d'altres vehicles	0,0	0,0
Intent de robatori del vehicle	1,8	2,6
Robatori d'objectes de l'interior del vehicle	4,4	3,8
Robatori d'accessoris del vehicle	3,6	2,8

(*) Només per a aquells entrevistats i entrevistades que disposen de cadascun dels vehicles.

Pel que fa a l'evolució de la seguretat, podem afirmar que tant l'increment sostingut de la victimització en la dècada passada com el repunt en els darrers tres anys es basa en l'increment dels delictes contra la seguretat personal, que augmenten sobtadament al 2009 i es mantenen en taxes altes al 2010 i 2011. Paral·lelament, els delictes contra els vehicles, que també van experimentar un repunt important al 2009, disminueixen sensiblement en els dos darrers anys.

Gràfic 4. Índex de victimització global i per àmbits. Barcelona, 2000-2011

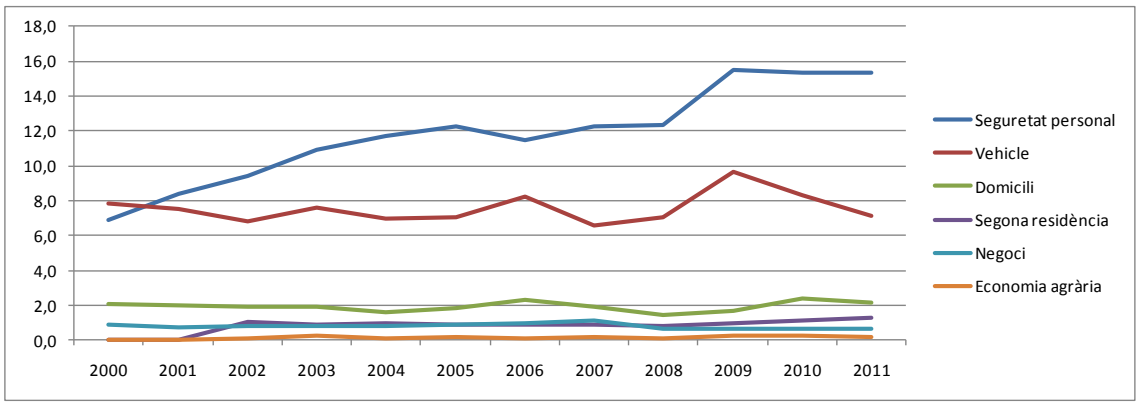

Així doncs, el pes dels delictes contra la seguretat personal sobre tots els delictes patits per la ciutadania s'ha anat incrementant progressivament en la darrera dècada:

Gràfic 5. Distribució de la victimització per àmbits. Barcelona, 2000-2011

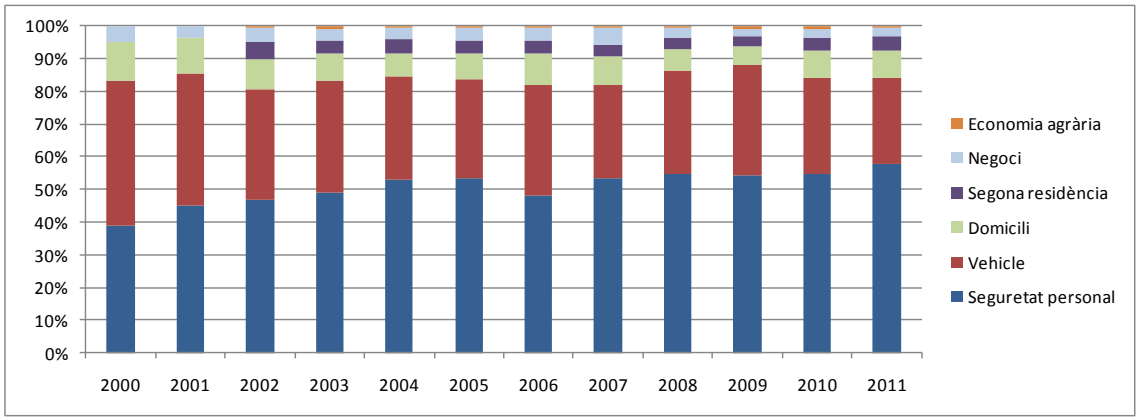

Com que, tal i com vèiem, els delictes contra la seguretat personal afecten més les dones que els homes, es conclou un pes cada cop més gran de delictes *feminitzats* o més susceptibles de ser patits per les dones entre el total de delictes que declaren patir els barcelonins i les barcelonines. Si analitzem la següent taula, veiem com els delictes que més s'han incrementat en els darrers anys són, majoritàriament, aquells de què les dones són víctimes en major proporció. Hem marcat en vermell els delictes en què la població victimitzada ha augmentat més d'una dècima i en què la majoria de víctimes per al darrer any analitzat (2011) són dones.

Taula 5. Victimització per fets delictius. Barcelona, 2007-2011

VICTIMITZACIÓ DE TOTS ELS FETS DELICTIUS (%)	2007	2008	2009	2010	2011	Dif 11-07
Fets contra la seguretat personal						
Robatori de bossa o cartera	4,4	4,4	5,3	4,9	4,3	**-0,1**
Intent de robatori de bossa o cartera	1,3	1,7	2,1	3,5	3,2	**1,9**
Estrebada	1,1	0,9	1,0	0,8	1,0	**0,0**
Intent d'estrebada	0,4	0,8	0,7	0,9	1,2	**0,7**
Atracament	1,2	0,8	1,4	0,9	1,4	**0,2**
Intent d'atracament	1,3	1,0	1,9	1,7	1,1	**-0,2**
Agressions físiques	0,8	0,8	0,7	0,3	0,7	**0,0**
Intent d'agressió física	0,2	0,4	0,5	0,5	0,4	**0,1**
Amenaces	0,7	1,2	1,6	1,1	0,9	**0,2**
Robatori del telèfon mòbil	1,6	1,2	1,8	1,9	2,1	**0,5**
Intent de robatori del telèfon mòbil	0,6	0,5	0,7	0,5	0,8	**0,2**
Fets contra el vehicle						
Robatori del cotxe	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	**0,0**
Robatori de la moto	0,6	0,6	0,5	0,5	0,7	**0,1**
Robatori de la bicicleta	0,5	0,6	1,0	1,3	1,0	**0,5**
Robatori d'altres vehicles	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	**0,0**
Intent de robatori del vehicle	1,0	1,2	1,9	1,4	1,3	**0,3**
Robatori d'objectes de l'interior del vehicle	3,1	3,4	3,7	2,9	2,5	**-0,6**
Robatori d'accessoris del vehicle	1,7	1,7	3,3	2,7	2,0	**0,3**
Fets contra els domicilis						
Robatori al domicili	1,1	0,6	0,7	1,2	0,9	**-0,2**
Intent de robatori al domicili	0,8	0,9	0,9	1,2	1,3	**0,5**

1.2. CARACTERÍSTIQUES DE LES DONES VICTIMITZADES

Després d'analitzar quina és la prevalença de les diverses tipologies delictives entre les dones, cal preguntar-se quines variables sociodemogràfiques intervenen en la propensió a convertir-se en víctima; quines dones tenen més probabilitat de ser victimitzades, i com es distribueixen les diverses tipologies de delicte entre les dones de la ciutat. Identificar els grups de dones més victimitzades en les diverses categories de delicte sens dubte ha d'ajudar a orientar més adequadament les polítiques de prevenció del delicte.

La primera i immediata conclusió que aporten les dades és la important incidència del delicte entre les dones joves, i la intensificació d'aquesta tendència en els darrers anys. Aquest gràfic mostra com la població jove és la que més ha augmentat la seva victimització, per una banda, i com, entre la població jove, les dones joves presenten una progressió espectacular en relació tant amb els homes com amb la resta de grups d'edat femenins.

Gràfic 7. Índex de victimització segons sexe i grup d'edat. Barcelona, 2007-2011

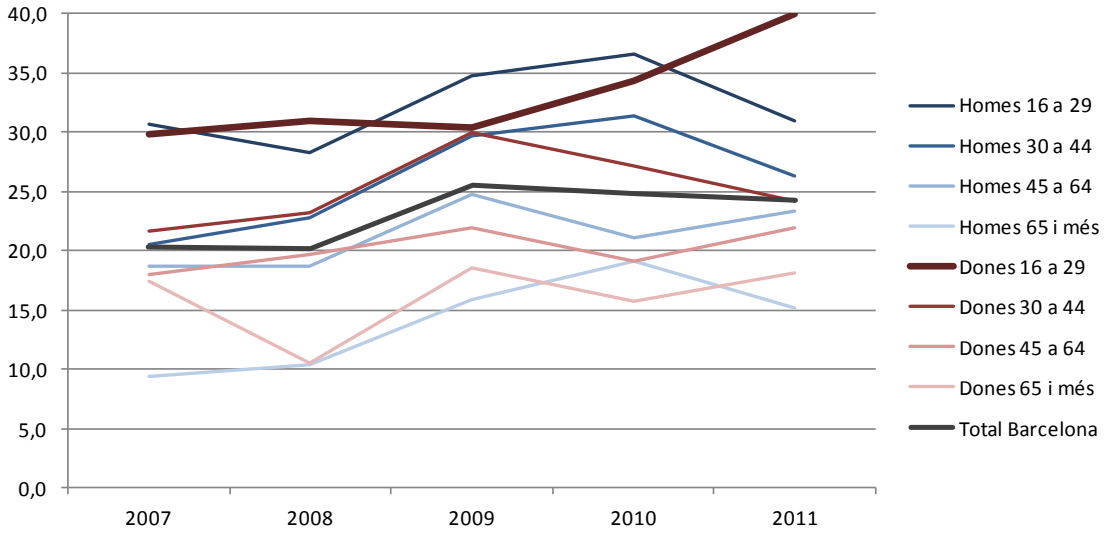

Les xifres il·lustren clarament aquest creixement tan sensible de la victimització entre les dones joves. L'evolució en els darrers cinc anys mostra com el grup de dones joves (entre 16 i 29 anys) és el que més ha vist incrementar la seva taxa de victimització (més de deu punts), i així al llarg de l'any 2011 quatre de cada deu barcelonines en aquesta franja d'edat manifesten haver estat víctimes, mentre que entre els nois de la mateixa són tres de cada deu.

Taula 6. Victimització segons sexe i edat. Barcelona, 2007-2011

		ÍNDEX DE VICTIMITZACIÓ (%)					Dif. 2011-2007
		2007	2008	2009	2010	2011	
HOMES	Homes 16 a 29	30,6	28,3	34,8	36,7	30,9	0,3
	Homes 30 a 44	20,5	22,7	29,6	31,4	26,3	5,8
	Homes 45 a 64	18,7	18,7	24,7	21,1	23,3	4,6
	Homes 65 i més	9,4	10,4	15,9	19,2	15,1	5,7
DONES	Dones 16 a 29	29,9	31,0	30,4	34,3	40,0	**10,1**
	Dones 30 a 44	21,7	23,2	30,0	27,2	24,2	2,5
	Dones 45 a 64	17,9	19,6	21,9	19,1	21,9	4,0
	Dones 65 i més	17,4	10,5	18,6	15,7	18,2	0,8
	Total Barcelona	**20,3**	**20,1**	**25,6**	**24,8**	**24,2**	**3,9**

I quins són els delictes que pateix majoritàriament aquesta població, que d'altra banda és clarament la més victimitzada?. Sobretot, delictes contra la seguretat personal, que tal i com hem vist són els que més han incrementat en els darrers anys i els que més han contribuït a l'increment de la taxa global de victimització. No és arriscat afirmar doncs que les dones joves són el grup demogràfic que més ha patit l'increment de la taxa de victimització esdevingut a Barcelona en els darrers tres anys, un augment que pivota majoritàriament sobre la seguretat personal.

Taula 7. Victimització segons sexe i edat en l'àmbit de la seguretat personal. Barcelona, 2007-2011

		ÍNDEX DE VICTIMITZACIÓ EN L'ÀMBIT DE LA SEGURETAT PERSONAL (%)					Dif. 2011-2007
		2007	2008	2009	2010	2011	
HOMES	Homes 16 a 29	19,1	18,1	24,0	26,1	22,5	3,4
	Homes 30 a 44	9,0	10,4	15,0	15,0	12,4	3,4
	Homes 45 a 64	7,8	9,9	12,3	9,4	10,3	2,5
	Homes 65 i més	5,7	6,4	10,1	12,7	11,0	5,3
DONES	Dones 16 a 29	21,6	23,2	23,6	27,2	33,7	**12,1**
	Dones 30 a 44	11,9	13,1	16,4	14,9	13,5	1,5
	Dones 45 a 64	12,5	13,7	13,6	12,5	14,9	2,4
	Dones 65 i més	14,2	8,1	13,8	13,2	13,4	-0,9
	Total Barcelona	**12,3**	**12,3**	**15,5**	**15,3**	**15,4**	**3,1**

No tots els delictes contra la seguretat personal, però, es distribueixen de la mateixa manera entre la població barcelonina, i així observem com els tres tipus de delicte més habituals (robatori de bossa i cartera, intent de robatori de bossa i cartera i robatori de telèfon mòbil) presenten una important prevalença entre la població de dones joves, mentre que els atracaments i els intents d'atracament abunden més entre la població masculina jove i les estrebades i intents d'estrebada, si bé tenen una distribució menys homogènia, són més comuns entre les dones de 65 i més anys.

L'anàlisi de l'evolució de la distribució de les tipologies delictives més comunes confirma l'increment de la prevalença del robatori de bossa i cartera i, sobretot, de l'intent d'aquest delicte, entre les dones joves. Es tracta d'una tendència que repunta de manera significativa en la darrera Enquesta, i caldrà per tant esperar a veure si les dades de les properes enquestes confirmen o moderen aquesta tendència. Les següents taules mostren la prevalença de cada tipologia delictiva entre els diversos grups demogràfics i la seva evolució, i destaquen amb un to més intens el grup més afectat per cada tipologia i també el grup que més ha incrementat la victimització.

Taula 8. Victimització segons sexe i edat. Barcelona, 2007-2011

		VICTIMITZACIÓ PER ROBATORI DE BOSSA O CARTERA (%)					Dif. 2011-2007
		2007	2008	2009	2010	2011	
HOMES	16 a 29 anys	4,9	4,2	3,9	4,8	3,7	-1,2
	30 a 44 anys	2,9	3,1	4,1	3,9	2,0	-0,9
	45 a 64 anys	2,8	3,4	3,3	1,8	3,2	0,4
	65 anys i més	2,8	3,3	5,9	5,6	3,6	0,8
DONES	16 a 29 anys	5,2	7,0	9,4	9,5	7,6	**2,4**
	30 a 44 anys	4,3	6,1	5,5	5,3	4,0	-0,3
	45 a 64 anys	5,2	4,8	3,4	3,0	5,8	0,6
	65 anys i més	6,7	4,0	8,4	7,0	5,4	-1,3
Total Barcelona		**4,4**	**4,4**	**5,3**	**4,9**	**4,3**	**-0,1**

		VICTIMITZACIÓ PER INTENT DE ROBATORI DE BOSSA O CARTERA (%)					Dif. 2011-2007
		2007	2008	2009	2010	2011	
HOMES	16 a 29 anys	1,5	2,7	3,6	5,4	3,5	2,1
	30 a 44 anys	0,9	2,0	0,7	3,2	2,8	1,8
	45 a 64 anys	0,8	1,4	1,1	3,2	2,2	1,4
	65 anys i més	1,4	0,9	0,9	3,8	3,4	2,0
DONES	16 a 29 anys	2,8	3,2	4,3	4,1	10,5	**7,7**
	30 a 44 anys	1,5	1,2	2,9	4,1	3,0	1,6
	45 a 64 anys	1,0	2,0	2,7	3,3	2,4	1,4
	65 anys i més	1,4	0,6	1,4	2,2	1,1	-0,3
Total Barcelona		**1,3**	**1,7**	**2,1**	**3,5**	**3,2**	**1,9**

		VICTIMITZACIÓ PER ROBATORI DE TELÈFON MÒBIL (%)					Dif. 2011-2007
		2007	2008	2009	2010	2011	
HOMES	Homes 16 a 29	1,3	2,5	2,6	4,7	3,4	**2,1**
	Homes 30 a 44	0,8	0,9	2,9	1,7	3,0	**2,2**
	Homes 45 a 64	1,3	1,4	1,1	0,6	1,3	0,0
	Homes 65 i més	0,5	0,2	1,3	0,7	0,7	0,2
DONES	Dones 16 a 29	5,1	2,6	3,7	3,6	5,7	0,5
	Dones 30 a 44	2,5	1,8	1,7	3,1	1,7	-0,8
	Dones 45 a 64	1,7	0,7	1,4	1,4	1,7	0,0
	Dones 65 i més	0,6	0,3	0,3	0,9	1,1	0,5
Total Barcelona		**1,6**	**1,2**	**1,8**	**1,9**	**2,1**	**0,5**

En canvi, els homes són més proclius a patir delictes contra la seguretat que impliquen un cert grau de violència, com ara els atracaments. Tot i que els homes joves són, en general, el grup majoritari entre les víctimes d'aquest delicte, és important comprovar com, un cop més, el

grup de dones joves és el col·lectiu que presenta un increment més gran en la taxa de victimització també per atracament i intent d'atracament.

Taula 9. Victimització segons sexe i edat. Barcelona, 2007-2011

		VICTIMITZACIÓ PER ATRACAMENT (%)					Dif. 2011-2007
		2007	2008	2009	2010	2011	
HOMES	16 a 29 anys	3,4	1,4	4,5	2,9	2,9	-0,5
	30 a 44 anys	0,5	0,6	0,5	0,5	0,5	0,1
	45 a 64 anys	0,7	0,8	1,4	0,0	0,0	-0,7
	65 anys i més	0,3	0,9	0,5	0,9	0,9	**0,6**
DONES	16 a 29 anys	1,9	1,6	1,7	2,1	2,1	0,2
	30 a 44 anys	0,9	0,1	1,7	0,7	0,7	-0,2
	45 a 64 anys	0,8	0,6	1,3	0,8	0,8	0,0
	65 anys i més	1,7	1,1	0,7	0,6	0,6	-1,1
Total Barcelona		**1,2**	**0,8**	**1,4**	**0,9**	**0,9**	**-0,3**

		VICTIMITZACIÓ PER INTENT D'ATRACAMENT (%)					Dif. 2011-2007
		2007	2008	2009	2010	2011	
HOMES	16 a 29 anys	3,8	3,0	6,8	6,1	6,1	**2,3**
	30 a 44 anys	1,5	0,9	2,5	1,9	1,9	0,4
	45 a 64 anys	0,6	0,8	3,0	1,4	1,4	0,8
	65 anys i més	0,9	0,4	0,8	1,0	1,0	0,0
DONES	16 a 29 anys	2,7	1,4	0,9	2,8	2,8	0,2
	30 a 44 anys	0,4	0,0	0,8	1,0	1,0	0,6
	45 a 64 anys	1,1	1,3	1,2	0,9	0,9	-0,2
	65 anys i més	0,5	0,7	0,2	0,8	0,8	0,3
Total Barcelona		**1,3**	**1,0**	**1,8**	**1,7**	**1,7**	**0,5**

Cal pensar, doncs, que les dones presenten una major oportunitat al victimari quan es tracta de delictes comuns no violents. És sabut que l'oportunitat juga un paper important en tots els delictes, i en aquest sentit la teoria criminològica de l'oportunitat[2] explicaria com determinats hàbits rutinaris de –bàsicament, de mobilitat, i de transport d'objectes personals- de les dones generen oportunitats rendibles en cost i benefici per a la comissió de delictes menors i no violents. Aquests hàbits generen l'accés fàcil a determinats productes (bosses, carteres, telèfons mòbils o altres dispositius electrònics) que són aprofitats pel baix cost i l'escàs risc que representen pel victimari, en un context socioeconòmic que afavoreix la recerca d'oportunitats delictives.

Més risc presenta l'estrebada, un delicte que també situa el focus en les dones en termes d'oportunitat. Sembla que en els darrers dos anys, el victimari tendeix a maximitzar l'oportunitat escollint les víctimes més vulnerables i amb menor capacitat de defensa, com són

[2] Gottfredson, Michael R. Una teoria del control explicativa del delito, 2006. Dykinson

les persones grans. En les dones joves, tal i com s'observa en les dades referents a l'intent d'estrebada, les probabilitats d'èxit són menors.

Taula 10. Victimització segons sexe i edat. Barcelona, 2007-2011

		VICTIMITZACIÓ PER ESTREBADA (%)					Dif. 2011-2007
		2007	2008	2009	2010	2011	
HOMES	16 a 29 anys	1,3	0,4	0,6	0,2	0,2	-1,1
	30 a 44 anys	0,2	0,3	0,3	0,2	0,2	0,0
	45 a 64 anys	0,0	0,3	0,3	0,9	0,9	**0,9**
	65 anys i més	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
DONES	16 a 29 anys	1,5	1,7	1,5	1,0	1,0	-0,5
	30 a 44 anys	1,2	0,5	1,2	0,3	0,3	-0,9
	45 a 64 anys	1,9	2,3	2,0	1,3	1,3	-0,6
	65 anys i més	2,3	1,4	1,7	2,1	2,1	-0,2
Total Barcelona		**1,1**	**0,9**	**1,0**	**0,8**	**0,8**	**-0,3**

		VICTIMITZACIÓ PER INTENT D'ESTREBADA (%)					Dif. 2011-2007
		2007	2008	2009	2010	2011	
HOMES	16 a 29 anys	0,9	1,4	0,6	0,8	0,8	-0,2
	30 a 44 anys	0,0	0,4	0,9	0,8	0,8	0,8
	45 a 64 anys	0,1	0,4	0,1	0,1	0,1	0,0
	65 anys i més	0,0	0,0	0,5	0,2	0,2	0,2
DONES	16 a 29 anys	0,4	1,6	1,9	3,1	3,1	**2,7**
	30 a 44 anys	0,4	2,0	1,0	1,7	1,7	1,2
	45 a 64 anys	0,7	0,7	0,4	0,9	0,9	0,1
	65 anys i més	0,7	0,1	0,8	0,5	0,5	-0,2
Total Barcelona		**0,4**	**0,8**	**0,7**	**0,9**	**0,9**	**0,5**

En aquest sentit, la reducció d'oportunitats és bàsica per a la reducció del delicte, en un ventall d'opcions que va des de les mesures d'autoprotecció fins a un major control formal i informal del victimari. La responsabilitat en la reducció del delicte no pot descansar únicament en la víctima i tot i l'eficàcia de la modificació d'hàbits facilitadors, és important avançar també en un control formal eficient i en una corresponsabilització ciutadana que actuï com a control informal.

El robatori al domicili és un delicte menys estès però amb alt impacte emocional i psicològic. La seva prevalença més baixa fa difícil establir correlacions estadístiques fiables, però sí que hi ha un prevalença i, sobretot, un increment de la prevalença en els darrers anys, lleugerament superior entre les dones. Si bé només una recerca específica entre la població victimitzada ens permetria conèixer les variables de risc més rellevants, seria important també treballar, en aquests casos, l'autoprotecció i el reforç de les xarxes de relacions veïnals.

1.3. DISTRIBUCIÓ TERRITORIAL DE LES DONES VICTIMITZADES

Ens interessa també la distribució territorial de les víctimes, i saber si les dones que viuen a determinats districtes de la ciutat tenen més possibilitats de ser víctimes que les altres. Es tracta d'una anàlisi que cal prendre amb cura perquè el marge d'error en desagregar les dades de l'Enquesta per districte augmenta, i la fiabilitat estadística és menor, especialment quan ens referim només a la població victimitzada que lògicament és molt menor.

Destaca que, si atenem només la població femenina, es modifica la llista de districtes amb més població victimitzada de la ciutat. Ciutat Vella es manté com el districte on més veïnes han estat víctimes, però és seguida molt de prop per Sants Montjuïc. En tots dos districtes, al voltant de tres de cada deu dones han estat víctimes. Molt a prop se situa l'Eixample, un districte que presenta tradicionalment alts índex de victimització, seguit de Sarrià Sant Gervasi, un districte que en el seu conjunt no es troba entre els més victimitzats.

Així, l'any 2011, Sarrià Sant Gervasi, Sants Montjuïc i Sant Andreu presenten taxes de victimització sensiblement superiors entre les seves veïnes que entre els seus veïns.

Taula 11. Victimització segons districte i sexe. Barcelona, 2011

	Victimització al districte		
	Home	**Dona**	**Dif d/h**
Ciutat Vella	30,9	31,5	0,6
L'Eixample	28,9	28,2	-0,6
Sants-Montjuïc	24,4	29,1	4,7
Les Corts	18,7	20,5	1,8
Sarrià-Sant Gervasi	22,0	27,4	5,4
Gràcia	16,5	19,5	3,0
Horta-Guinardó	23,6	16,4	-7,1
Nou Barris	22,6	22,7	0,1
Sant Andreu	19,4	23,7	4,3
Sant Martí	26,3	22,8	-3,5
Total	24,1	24,4	0,3

Cal preguntar-se, doncs, què passa en aquests territoris que presenten una victimització femenina sensiblement més alta. D'entrada, la diferència per gèneres es focalitza, tal i com demostra la següent taula, en l'àmbit de la seguretat personal:

Taula 12. Victimització en l'àmbit de la seguretat personal segons districte i sexe. Barcelona, 2011

	Victimització en l'àmbit de seguretat personal al districte		
	Home	**Dona**	**Dif d/h**
Ciutat Vella	21,6	22,9	1,3
L'Eixample	16,6	18,7	2,1
Sants-Montjuïc	10,6	23,0	12,4
Les Corts	11,2	12,2	1,0
Sarrià-Sant Gervasi	10,1	19,7	9,6
Gràcia	10,6	13,0	2,5
Horta-Guinardó	11,8	10,3	-1,5
Nou Barris	14,9	17,9	3,0
Sant Andreu	12,0	16,0	4,1
Sant Martí	13,7	15,1	1,4
Total	13,5	17,0	3,5

La taxa de victimització en la resta d'àmbits no presenten diferències rellevants entre gèneres a nivell territorial; d'altra banda, el menor nombre de casos disponibles als districtes fa que només puguem atorgar significació estadística a les diferències per gènere en l'àmbit de la seguretat personals als districtes de Sants Montjuïc i Sarrià Sant Gervasi[3].

Si observem l'evolució de la victimització als districtes de la ciutat en el darrer any, observem que aquells on ha augmentat més la victimització entre les dones són també on més s'ha incrementat en el darrer any la victimització en l'àmbit de la seguretat personal. Efectivament, Sants Montjuïc, Sarrià Sant Gervasi i Sant Andreu presenten tots ells augments importants en aquesta taxa. Nou Barris és l'altre districte on aquest indicador presenta una clara tendència a l'alça, però aquí sembla que la victimització es reparteix de manera més homogènia entre veïns i veïnes, ja que l'augment de la taxa global de victimització afecta tant homes com dones:

[3] Recordem que a cada districte s'han dut a terme 400 entrevistes, la qual cosa fa que el nombre de casos de persones victimitzades a cada territori sigui petit.

Gràfic 8. Índex de victimització en l'àmbit de la seguretat personal per districtes. Barcelona, 2009-2011

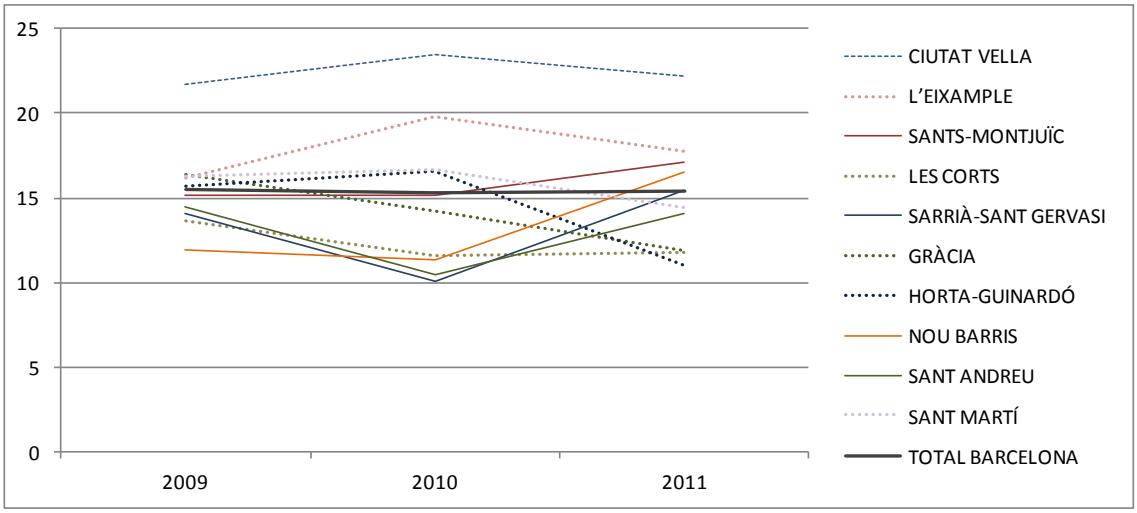

Les dades apunten doncs a la convergència entre alta victimització en la seguretat personal i alt índex de victimització femení. L'impacta creixent dels delictes contra la seguretat personal sobre el total de delictes que declaren haver patit els barcelonins i les barcelonines fa que aquestes tinguin un pes cada cop més rellevant entre el total de població victimitzada, i que en aquells districtes on els seus residents tinguin una taxa més alta de victimització per delictes en aquest àmbit, les dones tenen més probabilitats de ser víctimes en una proporció més alta que els homes.

BLOC 2. LA PERCEPCIÓ DE LA SEGURETAT. ÉS EL GÈNERE UNA VARIABLE RELLEVANT?

Hem vist com el gènere i, sobretot, l'edat, actuen com a variables importants en la probabilitat de patir determinats tipus de delictes. Sabem, però, que no hi ha una correspondència exacta entre la delinqüència objectiva o els fets succeïts i la sensació de seguretat; que determinades característiques tant personals com de context contribueixen a perfilar determinades percepcions de seguretat. I sabem també que avançar en la millora de la percepció de seguretat ha de ser un objectiu bàsic de les polítiques públiques de seguretat; per això és important conèixer quines són les vivències subjectives de seguretat de les dones de la ciutat, com són de diferents en funció de les experiències o de l'edat i si difereixen de les percepcions de seguretat masculines.

Cal, doncs, conèixer com el delicte afecta emocionalment els homes i les dones que l'han patit; primer de tot, esbrinar si afecta cada gènere de manera diferent, i si la diferent afectació és funcional només al gènere o també al tipus de delicte patit. En segon lloc, analitzarem la percepció de la seguretat de l'entorn en homes i dones a nivell global i també segons la seva edat, el seu lloc de residència i si han estat o no víctimes.

2.1. AFECTACIÓ PSICOLÒGICA DE LES VÍCTIMES

Les dones presenten un grau d'afectació psicològica més gran al delicte, tant per a fets consumats com no consumats, i en tots els àmbits. L'afectació psicològica és sensiblement superior en el cas de la victimització dels domicilis, si bé aquí l'escassetat de casos relativitza la significació, però és també molt important en l'àmbit on es dóna més prevalença que és el de la seguretat personal.

Gràfic 9. Cost psicològic del delicte per tipus de fet (consumat/no consumat) **i àmbit segons sexe Barcelona, 2011**

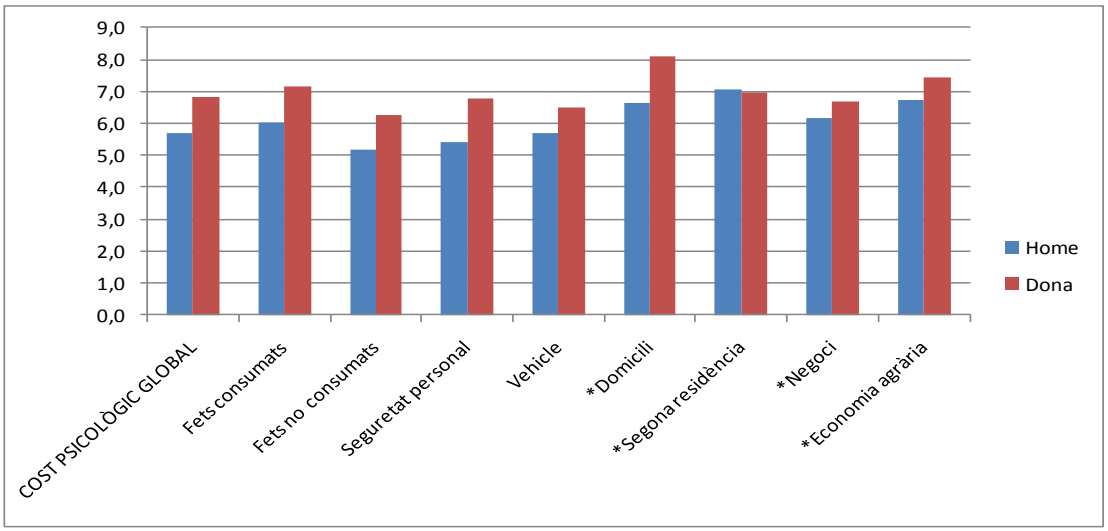

(*) En aquests àmbits les xifres es refereixen a una mostra escassa de víctimes i per tant la significació estadística és només orientativa

Si entrem al detall de l'edat, observem com la diferència més gran d'afectació psicològica en cas de delicte es dóna entre les persones més grans, i en canvi les dades s'acosten entre la població més jove:

Gràfic 10. Cost psicològic del delicte segons sexe i edat. Barcelona, 2011

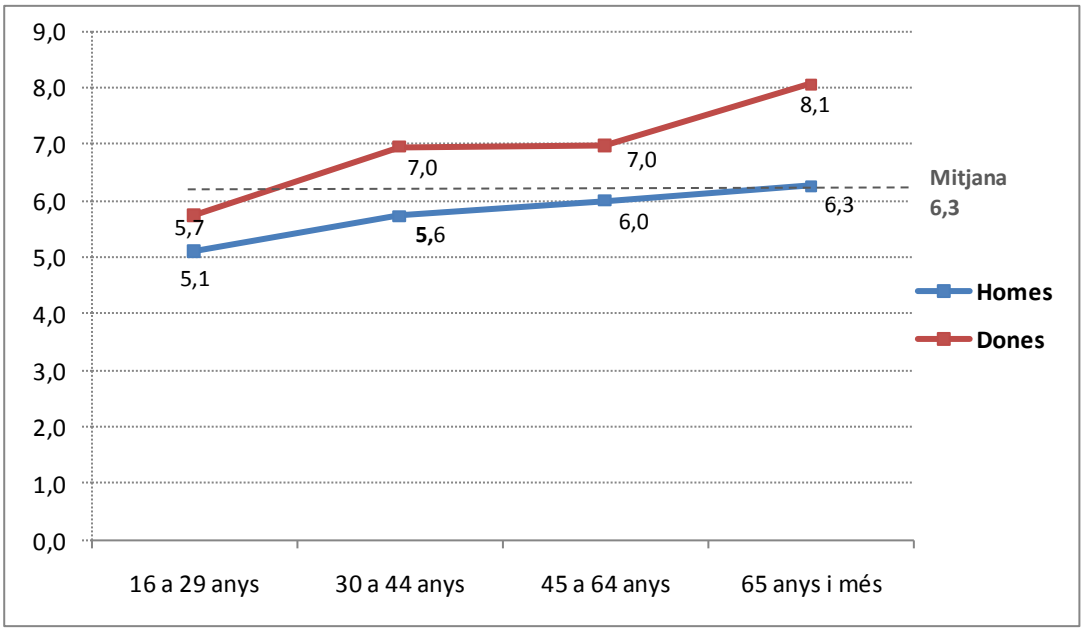

Tant per als homes com per a les dones el grau d'afectació psicològica va augmentant amb l'edat, però no ho fa d'una manera proporcional, i així és més baix en les franges més joves, s'estabilitza en paràmetres similars en una àmplia franja d'edat adulta –de 30 a 64 anys- i torna a augmentar entre la població més gran. En totes les franges d'edat, l'afectació és més gran en el cas de les dones, però la diferència s'eixampla a mida que avança l'edat de la persona entrevistada i així és de sis dècimes entre els/les joves, entre 1 i 1,4 punts en l'edat adulta i d'1,8 punts en la població de més edat.

Per atribuir la major afectació psicològica a la variable del gènere, caldria suposar que homes i dones estan exposats de manera idèntica al delicte, cosa que ja hem vist que no succeeix. Homes i dones són més susceptibles d'esdevenir víctimes de diferents categories de delictes, i per tant, caldria comparar si delictes de la mateixa categoria afecten de manera diferent homes i dones, una operació que per raons estadístiques hem de limitar a les tipologies delictives més habituals donat que són les úniques en què trobem casos suficients per a emetre dades fiables estadísticament.

A la següent taula hem representat el cost psicològic de les diverses tipologies de fet delictiu per a homes i dones i per franges d'edat dins de cada gènere, amb l'objectiu de comprovar si hi ha diferències significatives en l'afectació psicològica d'homes i dones de característiques d'edat similars quan pateixen el mateix delicte. Hem seleccionat aquelles tipologies en què hi

havia un mínim de deu casos en un dels dos gèneres, la qual cosa ha reduït l'anàlisi als delictes més habituals en cada franja d'edat. Tot i així, l'escàs nombre de casos resta significació estadística a aquestes dades, que hem d'interpretar només a títol orientatiu:

Taula 13. Cost psicològic del delicte per tipus de fet delictiu segons sexe i edat. Barcelona, 2011

HOMES				DONES				Dif cost d/h
Edat	Fet	Cost	N	Edat	Fet	Cost	N	
16 a 29	Robatori de bossa o cartera	5,83	12	16 a 29	Robatori de bossa o cartera	6,31	22	**0,48**
	Intent de robatori de bossa o cartera	4,96	14		Intent de robatori de bossa o cartera	4,36	32	**-0,60**
	Intent d'estrebada o tirón	2,57	3		Intent d'estrebada o tirón	5,70	12	**3,13**
	Atracament	4,79	15		Atracament	6,27	10	**1,48**
	Intent d'atracament	4,95	10		Intent d'atracament	9,01	4	**4,06**
	Robatori del telèfon mòbil	3,65	10		Robatori del telèfon mòbil	5,89	16	**2,24**
30 a 44	Robatori de bossa o cartera	4,90	9	30 a 44	Robatori de bossa o cartera	7,11	22	**2,21**
	Intent de robatori de bossa o cartera	5,37	14		Intent de robatori de bossa o cartera	6,87	16	**1,50**
	Robatori del telèfon mòbil	4,90	15		Robatori del telèfon mòbil	6,54	8	**1,63**
	Robatori de cotxe	5,89	21		Robatori de cotxe	5,45	14	**-0,45**
	Intent de robatori del vehicle	5,57	27		Intent de robatori del vehicle	7,11	22	**1,54**
	Robatori d'objectes vehicle	6,57	15		Robatori d'objectes vehicle	8,76	17	**2,18**
	Robatori d'accessoris vehicle	6,29	13		Robatori d'accessoris vehicle	4,68	11	**-1,61**
	Intent de robatori al domicili	6,17	4		Intent de robatori al domicili	8,93	11	**2,76**
45 a 64	Robatori de bossa o cartera	7,60	15	45 a 64	Robatori de bossa o cartera	6,22	29	**-1,37**
	Intent de robatori de bossa o cartera	5,16	11		Intent de robatori de bossa o cartera	4,78	12	**-0,37**
	Intent d'estrebada o tirón	5,60	4		Intent d'estrebada o tirón	7,23	10	**1,63**
	Robatori de cotxe	5,92	21		Robatori de cotxe	7,57	3	**1,65**
	Intent de robatori del vehicle	4,90	13		Intent de robatori del vehicle	6,29	7	**1,39**
	Robatori d'objectes vehicle	3,79	11		Robatori d'objectes vehicle	6,71	4	**2,93**
	Intent de robatori al domicili	7,24	6		Intent de robatori al domicili	7,98	10	**0,74**
	Robatori a la segona residència	7,30	10		Robatori a la segona residència	9,72	2	**2,43**
65 i més	Robatori de bossa o cartera	5,91	12	65 i més	Robatori de bossa o cartera	8,19	25	**2,28**
	Intent de robatori de bossa o cartera	4,26	12		Intent de robatori de bossa o cartera	6,88	5	**2,62**
	Estrebada o tirón	-	0		Estrebada o tirón	8,76	18	-

Les dades demostren, tal i com ja apuntàvem abans, que el major cost psicològic femení com a conseqüència del delicte s'accentua a mida que avança l'edat. Així, en les franges d'edat més joves, la major afectació es dóna quan el delicte porta implícita una dosi de violència –intent d'estrebada i intent d'atracament-, però es redueix de manera significativa en els delictes més habituals, el robatori de bossa i cartera i el seu intent. Recordem que és el segment d'entrevistats i la tipologia de delicte que més ha augmentat en els darrers anys; concretament l'intent de robatori de bossa i cartera entre les noies joves havia augmentat gairebé set punts en el darrer any, i en aquest cas l'afectació psicològica de les noies és relativament baixa i inclús inferior a la que es registra en el cas dels nois. Quan el robatori és efectiu, l'afectació és més gran (6,31) però superior només en mig punt a la dels homes; en canvi, en el cas de les dones més grans, l'afectació és molt alta inclús en el cas de l'intent, i és sensiblement superior a la que declaren els homes.

2.2. PERCEPCIÓ DE SEGURETAT A L'ENTORN

La percepció de seguretat en l'entorn és un indicador complex que es construeix tant a partir de la realitat objectiva com de factors conjunturals relacionats amb la interiorització de les variables d'identitat social, de gènere o d'edat, relacionats amb la conjuntura social o econòmica o amb les característiques col·lectivament atribuïdes a determinats entorns, barris o espais físics.

En aquest sentit, no hi ha correspondència exacta entre victimització i percepció, i els augments sobtats de la victimització dels darrers anys no es reflecteixen en moviments de l'indicador de percepció amb la mateixa intensitat, tal i com es demostra en aquest gràfic:

Gràfic 11. Percepció de la seguretat a la ciutat i al barri. Barcelona, 1984-2012

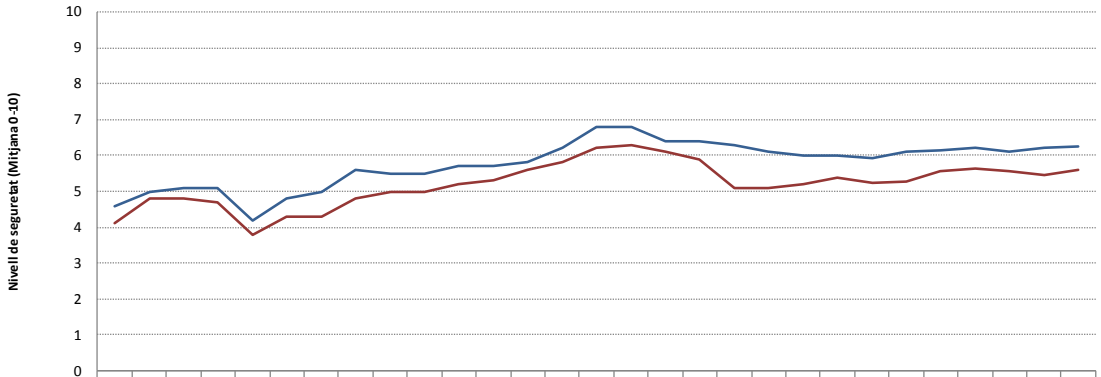

	1984	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Barri	4,6	5,0	5,1	5,1	4,2	4,8	5,0	5,6	5,5	5,5	5,7	5,7	5,8	6,2	6,8	6,8	6,4	6,4	6,3	6,1	6,0	6,0	5,9	6,1	6,1	6,2	6,1	6,2	6,3
Ciutat	4,1	4,8	4,8	4,7	3,8	4,3	4,3	4,8	5,0	5,0	5,2	5,3	5,6	5,8	6,2	6,3	6,1	5,9	5,1	5,1	5,2	5,4	5,2	5,3	5,6	5,7	5,6	5,4	5,6

Encara més, el sexe i l'edat no es mostren tant determinants en la percepció de la seguretat com ho eren en la victimització:

Gràfic 12. Percepció de la seguretat a la ciutat i al barri segons sexe i edat. Barcelona, 2012

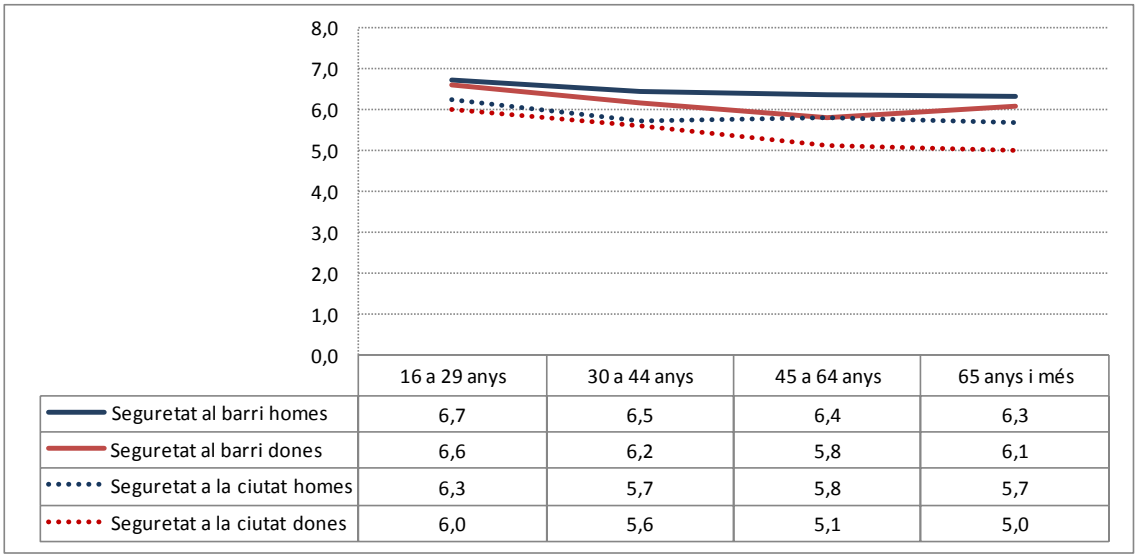

	16 a 29 anys	30 a 44 anys	45 a 64 anys	65 anys i més
Seguretat al barri homes	6,7	6,5	6,4	6,3
Seguretat al barri dones	6,6	6,2	5,8	6,1
Seguretat a la ciutat homes	6,3	5,7	5,8	5,7
Seguretat a la ciutat dones	6,0	5,6	5,1	5,0

La percepció de seguretat, tal i com és sabut, es va deteriorant a mida que avança l'edat, en una prova més que la interiorització de la pròpia vulnerabilitat és més important en la configuració de la percepció que no pas l'exposició real al delicte; recordem, en aquest sentit, que els joves –i concretament, les noies joves- són més victimitzats que la gent gran, però manifesten una menor vulnerabilitat i un sentit de control de l'entorn més generós que els fa menys sensibles a riscos hipotètics.

Les dones tenen sempre una percepció de la seguretat lleument pitjor que la dels homes –amb un gap en l'edat entre 45 i 64 anys-, però el diferencial en la percepció de la seguretat entre homes i dones es manté constant a través de les diverses franges d'edat quan fa referència a l'entorn més proper, en aquest cas el barri. Això és així quan es fa referència a un entorn més proper i controlat; ara bé, quan el referent és més difós, o amb un component més incert o desconegut, les característiques personals intervenen amb més força i pren relleu la percepció de pròpia vulnerabilitat. En altres paraules, les dones (totes en general, però encara més les dones adultes i grans), tenen, en relació als homes, significativament més por en termes de ciutat que en termes de barri. Així, la pitjor nota en termes de seguretat són les que atorguen les dones de 65 i més anys a la seguretat a la ciutat.

Precisament és en l'àmbit de la ciutat, menys confortable i més amenaçador, on es manifesta un cert impacte del deteriorament en la percepció de la seguretat per part de les dones en relació als homes. Com que, tal i com hem vist, la valoració de la seguretat entre les dones és sempre lleugerament pitjor que la dels homes, cal atendre a les modificacions d'aquest diferencial per copsar les variables que intervenen de manera rellevant en la percepció de la seguretat entre les barcelonines. Així, i malgrat que, tal i com avançàvem, els indicadors de percepció de la seguretat no reflecteixen l'augment de la victimització en els darrers anys, mentre que en el cas del barri les diferències de percepció entre gènere romanen estables

entre 0,2 i 0,3 punts, la diferència es va eixamplant progressivament quan ens referim a la ciutat, fins arribar al mig punt de diferència de l'any 2012. Aquest indicador ratifica el fet que les dones se senten relativament menys segures a mida que els referents urbans es tornen menys propers i els elements amenaçadors menys susceptibles de ser coneguts i controlats.

Gràfic 13. Percepció de la seguretat a la ciutat i al barri segons sexe. Barcelona, 2002-2012

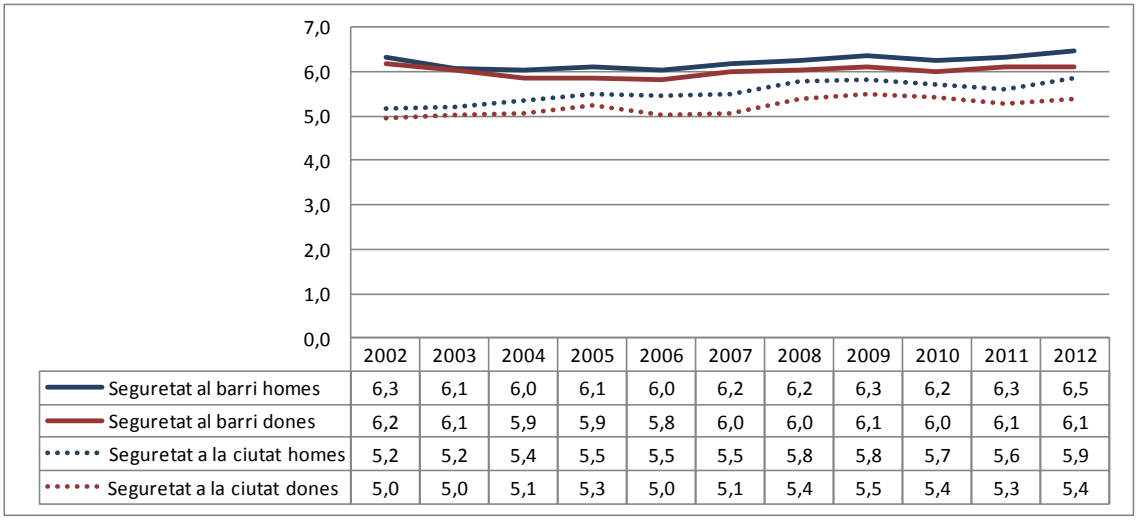

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Seguretat al barri homes	6,3	6,1	6,0	6,1	6,0	6,2	6,2	6,3	6,2	6,3	6,5
Seguretat al barri dones	6,2	6,1	5,9	5,9	5,8	6,0	6,0	6,1	6,0	6,1	6,1
Seguretat a la ciutat homes	5,2	5,2	5,4	5,5	5,5	5,5	5,8	5,8	5,7	5,6	5,9
Seguretat a la ciutat dones	5,0	5,0	5,1	5,3	5,0	5,1	5,4	5,5	5,4	5,3	5,4

Probablement per aquest sentiment de vulnerabilitat i per aquesta necessitat de percebre mecanismes de control que redueixin la incertesa, les dones grans són el grup que millor valora els cossos de seguretat:

Taula 14. Valoració dels cossos de seguretat segons sexe i edat. Barcelona, 2012

	VALORACIÓ DELS COSSOS DE SEGURETAT			
	Mossos d'Esquadra		Guàrdia Urbana	
	Homes	Dones	Homes	Dones
16 a 29 anys	5,7	5,7	5,6	6,0
30 a 44 anys	6,0	6,3	5,7	6,0
45 a 64 anys	6,4	6,4	6,0	6,1
65 anys i més	7,0	7,4	6,5	7,0

Malgrat les variacions detectades, tots els segments demogràfics, però, aproven la seguretat en els dos àmbits consultats, i el fet que els entrevistats i les entrevistades atorguin notes força correctes a la seguretat al barri posa en valor l'existència de mecanismes de control de la

seguretat, formals i informals, que garanteixen un entorn quotidianament confortable a homes i dones.

Hem vist, doncs, que l'edat i el gènere són dues variables que modulen la percepció de seguretat, si bé en aquest cas apreciem la vigència de factors externs que garanteixen una vivència relativament còmode de l'entorn immediat; en altres paraules, cap categoria d'entrevistats travessa el llindar a partir del qual es considera no tolerable la manca de seguretat. Ens preguntem, aleshores, quins altres factors poden intervenir en la construcció de la idea de seguretat –o d'inseguretat. Per abordar aquest aspecte cal centrar-se en la seguretat al barri, entès com l'entorn habitual en què es desenvolupen les activitats quotidianes i que per tant garanteix una confortabilitat més gran. És també, en termes generals, l'àmbit respecte al qual entenem que els entrevistats emeten opinions més basades en criteris fonamentats i vivenciats, i no en construccions mediades per l'estat de l'opinió pública o altres factors.

Si atenem al diferencial entre la percepció femenina i la masculina, no s'observen variacions significatives en funció del districte de residència; allà on la percepció és pitjor, ho és igual per a homes i dones –sempre, com hem dit, amb una valoració inferior per part de les dones entrevistades-, i el mateix passa quan la percepció és bona.

Un factor que apareix com a fortament determinant en la percepció de la seguretat és el fet d'haver estat o no victimitzat. Així, les persones que han patit un delicte valoren la seguretat al seu barri amb un 6,5 de nota mitjana, mentre que els que sí que l'han patit –sigui quin sigui aquest delicte- atorguen a aquest aspecte una nota mitjana de 5,3. Aquesta diferència, però, no es reparteix de manera homogènia entre tots els segments de població, i el fet d'haver estat víctima provoca un deteriorament en la percepció de la seguretat sensiblement més alt en les dones i en les persones grans. Així doncs, el fet de ser victimitzat, de ser dona i de ser més gran són variables determinants en la construcció de la por, i les dones victimitzades a partir dels 45 anys són l'únic segment que considera intolerable el nivell de seguretat en el seu entorn més pròxim.

Taula 15. Valoració dels cossos de seguretat segons sexe i edat. Barcelona, 2012

	Homes			Dones		
	No vict	Vict	Dif vic-no vic	No vict	Vict	Dif vic-no vic
16 a 29 anys	6,9	6,2	-0,7	7,0	6,0	-1,0
30 a 44 anys	6,7	5,9	-0,7	6,4	5,6	-0,8
45 a 64 anys	6,6	5,8	-0,8	6,1	4,9	-1,2
65 anys i més	6,5	5,6	-0,9	6,4	4,9	-1,4
Total	6,6	5,9	-0,7	6,4	5,4	-1,0

CONCLUSIONS

- Tot i que les dades globals no apunten diferències significatives en els índex globals de victimització en funció del gènere, una anàlisi més detallada de les característiques de la victimització i de la prevalença de les diverses tipologies delictives demostra com **les dones tenen una probabilitat més gran de ser víctimes dels delictes més habituals**, especialment **en l'àmbit de la seguretat personal.**
- Dins de l'àmbit de la seguretat personal, **les dones són força més vulnerables que els homes al robatori i a l'intent de robatori de bossa i cartera**, i també a les estrebades o als intents d'estrebades. Mentre que el robatori i l'intent de robatori de bossa i cartera afecten majoritàriament la població femenina més jove, les dones més grans tenen més probabilitats de ser víctimes d'una estrebada, consumada o no.
- Pel que fa a l'evolució del delicte, el robatori de bossa i cartera i, sobretot, el seu intent és la tipologia delictiva que més s'ha incrementat en els darrers anys.
- L'augment de la victimització en els darrers anys castiga sobretot la població jove i, concretament, **les dones joves, que són el grup demogràfic en què més s'ha incrementat la victimització en els darrers tres anys**. L'augment es focalitza, bàsicament, en els petits delictes contra la seguretat personal .
- L'**oportunitat del delicte** explicaria com determinats hàbits rutinaris femenins - bàsicament, de mobilitat i de transport d'objectes personals- generen opcions rendibles en cost i benefici per a la comissió de delictes menors i no violents. Aquests hàbits generen l'accés fàcil a determinats productes (bosses, carteres, telèfons mòbils o altres dispositius electrònics) que són aprofitats pel baix cost i l'escàs risc que representen pel victimari, en un context socioeconòmic que afavoreix la recerca d'oportunitats delictives.
- Igualment, **les dones són lleugerament més susceptibles de patir assalts al domicili**; tot i que l'escàs nombre de persones que han patit aquest delicte resta significació estadística a les dades.
- **Sants Montjuïc, Sarrià Sant Gervasi i Sant Andreu** són els districtes on la victimització femenina és més alta si la comparem amb la masculina, una diferència que augmenta significativament si analitzem només l'àmbit de la seguretat personal. Són, també, tres dels districtes on la taxa de victimització per delictes contra la seguretat personal s'ha incrementat més en el darrer any.
- **Les dones presenten un grau d'afectació psicològica més gran al delicte**, tant per a fets consumats com no consumats i en tots els àmbits contemplats.
- En tots els àmbits de delinqüència analitzats, **el major cost psicològic femení com a conseqüència del delicte s'accentua a mida que avança l'edat**.

- En les franges d'edat més joves, **la major afectació femenina es dóna quan el delicte porta implícita una dosi de violència** –intent d'estrebada i intent d'atracament-, però es redueix de manera significativa en els delictes més habituals (el robatori de bossa i cartera i el seu intent).
- **Les dones tenen sempre una percepció de la seguretat lleument pitjor que la dels homes**
- El diferencial en la percepció de la seguretat entre homes i dones es manté constant quan fa referència a un entorn proper i controlat com el barri, però augmenta quan el referent és més difós, de manera que **les dones, sobretot les adultes i les grans, tenen, en relació als homes, significativament més por quan s'han de moure en entorns ciutadans aliens al propi barri.**
- Quan les **dones** han estat **victimitzades, el seu sentiment d'inseguretat augmenta de manera més sensible que en el cas dels homes**.